

„Mindenki ugyanannyira fél” – interjú Karolina Bregulával, a The Storm alkotójával

Szerző: Albert Eszter - 2025. május 23.

Karolina Bregula művész és Molnár Edit kurátor - fotó: Vörös Judit / OFF-Biennále Budapest Archive

A Vintage Galéria falai között öt tévéképernyőt figyelhetünk, ahonnan öt szereplő néz vissza ránk. Mind ugyanazt a szigetet figyelik, a szigeten vihar dül. Mind félnek. Karolina Bregula *The Storm* (A vihar) című videóinstallációja tömör és velős kérdésekkel fordul a nézőhöz, egyszerre mutatja be a kollektív félelmet és a minket szétválasztó individualizmust. Munkája nem lehetne aktuálisabb az OFF–Biennále Budapest biztonság hívószava alatt, hiszen amellet, hogy az emberi nyugtalanság egyetemes érzésével dolgozik, a klímaszorongás és a társadalmi polarizáció húrjait is megpengeti.

Karolina Bregula (1979) lengyel képzőművész és filmes alkotó munkáiban központi szerepet játszik a kurrens valóság leképezése. Gyakran nyúl olyan társadalmi témákhoz, mint a globális felmelegedés, ember és építészet kapcsolata, dzsentrifikáció vagy a perifériára szorult társadalmi rétegek kítaszítotttsága. A vihar megalkotásának hosszas története van, amelyben a kiállítás kurátorának, Molnár Editnek is nagy szerep jutott. Az alkotót a mű létrejöttéről, a klímaszorongással való kapcsolatáról és képzőművészeti ars poeticájáról kérdezte Albert Eszter.

– Mikor kezdtél el A viharon dolgozni, hogyan nézett ki az a folyamat, amelynek során létrejött ez a munka?

– A vihar az oldenburgi Haus für Medienkunstban került bemutatásra 2024-ben, ide hívtak el egy önálló kiállításra, amelynek Molnár Edit, az intézmény egyik vezetője volt a kurátora. Editnek nagy szerepe van abban, hogy ez a munka létrejött. Már korábban elkezdtem dolgozni rajta, akkor még nem tudva, hova fog kifutni. Az önálló kiállítás előkészületei alatt látta Edit a munkát; akkor még egészen másképp nézett ki, de mindketten azt éreztük, hogy ezt érdemes folytatni. Kezdetben digitális videómunka volt, animált avatárokkal, de tudtam, hogy inkább élő szereplőkkel szeretném megvalósítani. Az utolsó löketet az az időszak adta, amikor Írország északnyugati partján végeztem kutatómunkát. Akkor találtam meg azt a környezetet és látképet, amely most a film háttérét adja, és a film szereplőivel is itt ismerkedtem meg .

– Említetted, hogy kezdetben még nem volt ennyire kiélezve a munkád mondanivalója a klímaválsággal kapcsolatos félelemre. Ez hogyan alakult át benned idővel?

– Kezdetben a politikai nyomás gyakorolta károkról szól az alkotás. Viszont miután beütött a járvány, azt éreztem, hogy ez valójában a COVID-ról szól és arról, hogyan éltük meg a pandémia közeledtét. Ezt az érzést felerősítette, hogy a művet először Taiwanon mutattam be, ahol nagyon sokáig akkora lezárások voltak, hogy a koronavírus csak egy egészen késői stádiumban lépett be az országba; így az itt élők sokáig teljesen elszigetelve élték meg, hogyan pusztít a világjárvány szerte a Földön.

Amit látunk, ugyanabban az időben és térben játszódik, a szereplők mégis egymástól teljesen szétválasztva, külön képernyőkön jelennek meg. Valamilyen szinten közösséget alkotnak, hiszen ugyanazt élik meg, és összeköti őket a helyszín, mégis teljesen magukra vannak hagyatva. Ez a kollektív félelem érzete rengeteg téren releváns, és nap mint nap megéljük.

A vihar – fotó: Vörös Judit / OFF-Biennále Budapest Archive

– Gyakran beszélsz arról, hogy az alkotói munkád során szeretsz részvételi projekteket véghezvinni. A viharról amellet, hogy egy partícipatív munka, az is elmondható, hogy képzőművészekkel dolgoztál együtt, hiszen a filmben szereplők az alkotótársaid. Meséj kicsit erről a folyamatról, hogyan alakult ki az, hogy kikkel szeretnél dolgozni?

– Erős kapcsolódásunk volt azokkal az alkotókkal, akik megszólalnak A viharban, viszont ezen túl az is szempont volt, hogy minél karakteresebb arcok és hangok szerepeljenek a műben. Történetmesélő arcokat szerettem volna megjeleníteni. Legtöbb művem részvételi alkotómunkán alapszik: annak ellenére, hogy én írtam a forgatókönyvet és én rendeztem, szeretném, hogy akikkel együtt dolgozom, egyetértsenek a szöveg tartalmával. Sokat alakítottunk a szövegekön együtt, úgy érzem sikerült elérni, hogy mindenki úgy érezze, maga is egyetért az elhangzottakkal.

– Alkotásod elég nyers és direkt módon kommunikál a nézővel. A karakterek rövid és éles mondatokban beszélnek az érzéseikről. Mit látsz a közönségen, hogyan válaszolnak a munkádra?

– Négy különböző országban, négy különböző kiállítás keretein belül mutattuk be A vihart. Elküldtem a barátaimnak is, alkotóknak, kurátoroknak egyaránt. Az a legfurcsább, hogy mindenkiből ugyanazt váltja ki. Azt gondolná az ember, hogy különböző kultúrák és különböző politikai helyzetben élő emberek másképp reagálnak az alkotásra, de nem: mindenki ugyanannyira fél és ugyanannyira érzi a társadalmi nyomást. Azt hiszem, nagyon régóta ez az első alkalom, hogy ennyire erős visszajelzéseket kapok egy munkámra. Utoljára talán 2003-ban a Let Them See Us című munkám váltott ki ennyire erős reakciókat, ahol azonos nemű párokat fotóztam Lengyelországban.

– Munkáidban megszokott gyakorlat, hogy a téged körülvevő világ és társadalom működésére kérdezel rá. Emlékszel egy konkrét pillanatra, amikor megszületett benned az ötlet, hogy szeretnél a globális felmelegedés témájával foglalkozni?

– Bennem ez nem volt ennyire egyértelmű. Jelenleg az egyik legfontosabb témám az építészet és az, hogy hogyan tükrözik vissza a társadalom működését a városi struktúrák. Nagyon érdekel az, ahogyan összekapcsolódik az építészettörténet a társadalom változásaival. Taiwan nyugati oldalán élek, itt foglalkozom a témával, viszont egy ajánlásra ellátogattam egy óceánmenti faluba. A település egy részét teljesen ellepte a víz, így az épületek elhagyatottak. A házak üresek, és csak kissé látszanak ki a víz alól, viszont apálykor meg lehet őket közelíteni.

A vihar, Karolina Bregula – fotó: Bíró Dávid / OFF-Biennále Budapest Archive

Ahogy sétáltam ennek az elhagyatott falunak a romjain, arra lettem figyelmes, hogy a homokban téglák, kő és egyéb építőanyagok maradványai vannak. Ekkor gondoltam bele abba, hogy a természet és az épített környezet találkozását általában természetellenesnek bélyegezzük. Ebben a pillanatban viszont azt éreztem valójában, hogy ez a folyamat is teljesen természetes. Anélkül, hogy elfogadjam ezt a folyamatot, nem tudok tovább haladni.

– Emberileg nem szorongató érzés a kollektív félelemmel ilyen közelről foglalkozni? Van bármilyen gyakorlatod arra, hogy az alkotói munkában és a magánéletedben nyugodt maradj, amikor ilyen szorongató témákkal dolgozol?

– Amikor az ember ennyire mélyen benne van egy ilyen munkában, már egészen másképp közelíti meg ennek a szorongató oldalát. A tudatosság kulcsfontosságú. Tisztában vagyok vele, hogy mekkora politikai tartalom nyugszik a klímaválsággal kapcsolatos döntések mögött. Ahhoz, hogy olyan változás menjen végbe, amely mindenkinek a biztonságát helyezi előtérbe, általános politikai döntésekre van szükség, és ez valószínűleg nem lehetséges. Az óceán helyzete is ilyen politikai kondíciókban van kódolva, nem lesz biztonságos terep, például az óceánszint növekedése nem fog megállni. De bennem van az az érzés, amiről meséltem, amit a tengerparton éltem meg. Ez a jelenünk. Rengeteget foglalkozom azzal, hogyan

változik a bolygónk, és hogy mi emberek is olyan jelenségek vagyunk a bolygón, amelyek rengeteget változnak. Ami most történik, az is a változás egy részét képezi. Egyértelműen felgyorsítottuk a geológiai folyamatokat, viszont vannak olyan folyamatok, amelyek elkerülhetetlenek. Nem szeretnék önzőnek hangzani, annak ellenére, hogy bennem elfogadás van ezen a téren, tisztában vagyok vele, hogy ez rengeteg szenvedéssel jár, emberi perspektívából nézve ez rendkívül elkeserítő. Nem is vagyok biztos abban, hogy ezeket így kimondhatom, hiszen a klímaválság is hatalmas egyenlőtlenségeket szül, hiszen nem ugyanúgy érint mindannyiunkat. Viszont ez a mi nézőpontunk. Én is ember vagyok, és rendkívül csalódott, de tudom, hogy a bolygónk utánunk is rendben lesz.

– Alkotómunkád mellett az oktatás is részét képezi a tevékenységednek, művészeted pedig általánosságban az igazságtalanságokkal és egyenlőtlenségekkel foglalkozik. Mit gondolsz, lehet-e a művészet egy nulladik lépés a változás felé?

– Nem tartozom azok közé az emberek közé, akik azt gondolják, hogy a művészet meg fogja változtatni a világot. Azt gondolom, egyéni szinten a művészet igenis képes változást hozni, és ez egy fantasztikus dolog. Szerintem egy jó műalkotás kérdéseket tesz fel. Egy művésznek az a feladata, hogy bemutassa az őt körülvevő valóságot. Az, hogy megnevezzük azt a helyzetet, amelyben találjuk magunkat, kis lépés, de az első lépés bármilyen változáshoz. Azt is mondhatnám, hogy gyakran nem is én teszem fel a kérdést, csupán közelebb viszlek ahhoz, hogy feltedd a kérdést magadnak. Ebben egy alkotónak, úgy gondolom, van felelőssége.

– Hogyan fogalmaznád meg azokat a kérdéseket, amelyek szerinted felmerülnek az alkotás befogadása során?

– Ugyanattól félünk? A félelmünk ugyanolyan? A szomszédunk barát? Beszélünk kéne erről? Nem kéne megosztanunk ezeket a gondolatokat? Szembe tudunk együtt nézni ezzel a problémával, vagy külön kell megküzdenünk vele? Nem lennénk erősebbek, ha együtt csinálnánk? Meg tudjuk lépni azt, hogy közösen beszéljünk a félelmeinkről?

Karolina Bregula és Molnár Edit – fotó: Nyári Kristóf / OFF-Biennále Budapest Archív

Ha körülnézünk Európában, már most hatalmas gondot okoz az, hogy a közösségeink nem tudnak választ adni a minket egyaránt érintő globális problémákra, egyre növekszik az egymással szembeni ellenszenv és a rasszizmus. Rengeteg ország van, ahol az agrárium már nem működik, és rengetegen kényszerülnek elhagyni otthonaikat. Ez a kezdetét jelenti annak a folyamatnak, amelyben új válaszokat kell keresnünk arra, hogyan küzdünk meg a félelmeinkkel.

Molnár Edit, a kiállítás kurátora így foglalta össze, miért is egyre fontosabb az, hogy újragondoljuk jelenlegi megküzdési mechanizmusainkat. És hogy hogyan reflektál erre Karolina Bregula alkotása:

Az idei OFF-Biennále megpróbálja átformálni a biztonsággal kapcsolatos jobboldali politikai narratívát, és azt mondja, hogy a válasz ezekre a fenyegető kérdésekre az együttérzés, a gondoskodás, a tolerancia és az, hogy vigyázzunk egymásra. Ezt persze nem könnyű általános fegyverkezés idején vagy háborús körülmények között érvényesíteni. A válaszaink megtalálásához hosszútávú érzékenységre és különösen együttérzésre van szükség, és ezt *A vihar* sikeresen megvilágítja. Karolina munkája nyomasztó. Viszont összefoglalja az összes olyan dilemmát, amelyben felszínre kerül az, hogy mennyire vagyunk még képesek közösen gondolkodni közös problémáinkról.

- *A vihar* című videóinstalláció a Vintage Galériában tekinthető meg június 13-ig.
- A Vintage Galéria címe: 1053 Budapest, Magyar utca 26.
- Nyitvatartás: keddtől péntekig 14:00–18:00, vagy előzetes bejelentkezéssel